

บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมวัฒนธรรม สันติภาพในประชาคมอาเซียน

พระราชรัตนาลงกรณ์, ดร.

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย

บทนำ

สังคมไทยตั้งแต่อดีตเคยแข็งแกร่งตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงมาช้านาน โดยเฉพาะ
หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยหล่อหลอมจิตใจ ทำให้สังคมไทยในอดีตมีลักษณะพึ่ง
พาอาศัย เช่น กิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าวในชนบท อันนำมาซึ่งความสามัคคี ความเข้าอกเข้าใจ
กัน วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนกับข้าวแบบหมูป่าไก่อมาในหมู่ญาติสนิทมิตรสหาย พิซผักผลไม้
ในสวน มีการแบ่งปันโดยไม่ต้องซื้อหา แต่พอถึงยุคทุนนิยม เสรีนิยม ยุคที่คนมีเงินมีอำนาจ
มาก ทำให้คนในชนบทกลายเป็นคนสังคมเมือง เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ โดยมีตัวอย่าง
ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ บางคนบ้านอยู่ติดกันยังไม่คุยกัน วิถีชีวิตที่เรียบง่าย
เปลี่ยนไป ความสะดวกสบายทำให้นิสัยเสีย อันเป็นที่มาของความล้มเหลวทางด้านจิตวิญญาณ
คนเป็นทาสของวัตถุ เรื่องเศรษฐกิจเป็นลัทธิหรือศาสนาใหม่ การปฏิรูปการศึกษา ประเด็น
หนึ่งที่มีการพูดถึงมากก็คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งผู้คนก็มักพูดถึงประเด็นของวัฒนธรรม
ในเรื่องการแต่งกาย การเคารพผู้ใหญ่ การพูดจา วัฒนธรรมไทยที่ระบบการศึกษาจะให้แก่นัก
ศึกษานั้นไม่ควรหยุดอยู่แค่นั้น แต่เราควรมุ่งให้ถึงวัฒนธรรมทางด้านความคิด ซึ่งบทบาทของ
ผู้นำทางความคิดของสังคมไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะในชนบท มีแนวโน้มที่เริ่มอ่อนแรงเนื่องจาก
ผู้เป็นใหญ่ในสังคมมีบทบาทในลักษณะของความเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีการต่อสู้กันในการเลือก
ตั้ง เมื่อเกิดการแพ้ ชนะ ก็ทำให้เกิดความไม่พอใจกันเป็นวงกว้าง ทำให้สูญเสียความเชื่อถือใน
เรื่องคุณความดีไป ยังคงเหลือเพียงพระสงฆ์เท่านั้นที่ยังคงมีบทบาทในความเป็นกลางทาง
สังคมอยู่ในชุมชน ในบทความนี้ผู้เขียนมุ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะทูต
วัฒนธรรมสันติภาพในสังคมไทยที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและในอนาคตโดยเฉพาะ

ในบริบทของอาเซียนยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องเป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรมในสังคมเพื่อช่วยธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณด้วย

บทบาทของพระสงฆ์

ภัทรพร สิริกาญจน ได้กล่าวถึงบทบาทพระสงฆ์ว่าเนื่องจากพระสงฆ์ไทยส่วนใหญ่มิได้แยกตัวออกไปอยู่อย่างโดดเดี่ยวห่างจากชุมชนพระสงฆ์จึงต้องรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบทบาทดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรมและการปฏิบัติธรรมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านวัตถุและการแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตอีกด้วยและการเป็นผู้นำชุมชน พระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่พัฒนาศีลธรรมของประชาชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์หลายรูปได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากคนทั่วไปว่ามีคุณูปการกลมกล่อมแก่ผู้คนที่รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม^๑

ประเวศ วะสี ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยไว้ดังนี้

๑. พระสงฆ์เป็นผู้สร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของการบวชคือ เพื่อเรียนรู้ ดังนั้น สงฆ์คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งควรจะเป็น ๓ เรื่องใหญ่ๆ คือ การเรียนรู้พุทธธรรมให้ลึกซึ้งทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ การเรียนรู้สังคมปัจจุบันให้เท่าทันสังคมปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการสอน และการเรียนรู้ติดต่อสื่อสารให้เป็นที่สนใจของผู้คนให้จับใจผู้คนที่ให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือที่เรียกว่า “อนุสาสนีปาฏิหาริย์” รวมทั้งความสามารถในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย

๒. พระสงฆ์ควรทำให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ความสำคัญของวัด คือ การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น ถ้าวัดเข้มแข็งจะทำให้โครงสร้างของชุมชนเข้มแข็งด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการมีศีลธรรมอันดีงามของสมาชิกในชุมชน ถ้าวัดลอยตัวออกจากโครงสร้างของสังคมในชุมชน จะทำให้ชุมชน และสังคมอ่อนแอไปด้วย

^๑ ภัทรพร สิริกาญจน, **หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ: แนวคิดและบทบาทพระคำเขียน สุวณโณ** ใน **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

๓. พระสงฆ์ควรแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เนื่องจากโลกปัจจุบันมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในสังคมระดับต่างๆ พระสงฆ์ควรศึกษาให้เข้าใจว่าความรุนแรงนั้นหมายถึงอะไร มีขอบเขตแค่ไหน มีที่ประเภท มีสาเหตุอะไรบ้าง มีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไร วิธีใดได้ผล จะพัฒนาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้นอย่างไร

๔. พระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อม และวิธีแก้ไขให้ลึกซึ้งเพื่อจะได้สอนประชาชนได้อย่างถูกต้อง และวัดควรเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน รู้โร้รทางดับทุกข์ และรู้มรรควิธีที่จะดับทุกข์

๕. ช่วยพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชน และชาวบ้าน พัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ^๒

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ว่า โดยส่วนมากพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในทางศาสนาและในทางโลกพระสงฆ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและการควบคุมสังคมพระภิกษุส่วนใหญ่ซึ่งได้บวชและจำพรรษามาเป็นเวลานานจะได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นและยังคงมีอิทธิพลเหนือชาวบ้านอยู่มากทำให้พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านวัฒนธรรมความคิด ความเชื่อหากชุมชน หมู่บ้านใดมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางความคิดหมู่บ้านนั้นก็จะมีแนวโน้มที่ดี เกิดความสามัคคีในชุมชน เป็นต้น

ความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ศรีศักร วัลลิโคมและสุจิตต์ วงษ์เทศ ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมในสังคมไทยนั้นมีหลากหลาย แต่อาจแสดงผลต่างอย่างชัดเจน ๒ ความหมาย คือ

๑. วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามและที่มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาช้านานในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปกรรมอันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์

^๒ ประเวศ วะสี, “พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม” ในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๙), หน้า ๘๒.

๒. วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดขึ้น และสร้างขึ้นมาเพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันภายในสังคม ทั้งเป็นสิ่งที่มิระเบียบแบบแผน และมีรูปแบบเป็นที่ยอมรับกันภายในสังคมนั้นๆ ซึ่งในทัศนะของบุคคลภายนอกแล้วจะมีความเป็นเอกลักษณ์^๓

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้าง กำหนดขึ้น มีใช้สิ่งที่มนุษย์ทำตามลัญชาติญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ขึ้น หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและ ความคิด ตลอดจนวิธีหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรม ก็คือ ระบบในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามลัญชาติญาณ^๔

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมปรากฏการณ์ทางสังคมที่มนุษย์แต่ละสังคมร่วมกันกำหนดขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงหรือสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชน หากพิจารณาในแง่ของจริยธรรม วัฒนธรรมเป็นตัวอย่างของจริยธรรมที่ปรากฏตัวออกมาอย่างชัดเจนเป็นเหมือนกฎจริยธรรมในสังคมนั้นๆ

ความสำคัญของวัฒนธรรม

จากการศึกษาความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมมีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ ได้สรุปถึงความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติไว้ดังนี้

๑. เป็นเครื่องมือแสดงถึงความเป็นอยู่ ความเจริญ และเชิดชูเกียรติของบุคคล และชาติใดไม่มีวัฒนธรรมของตนเอง อาจได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยามได้

๒. เป็นเครื่องมือแสดงถึงคุณลักษณะของประชาชาติ และเป็นสิ่งเชื่อมโยงอายุของชาติไว้

๓. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกล่าให้ประพฤติปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมรักห่มุคณะ ส่งเสริมความถนัดในด้านการกระทำและการดำรงชีวิต^๕

^๓ ศรีศักร วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงษ์เทศ, วิวัฒนาการของวัฒนธรรมจากมิติทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ใน **สู่ความเข้าใจวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒.

^๔ อมรา พงศาพิชญ์, **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

^๕ นิพนธ์ สุขสวัสดิ์, **วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณีไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๐), หน้า ๖-๗.

สรุปความสำคัญของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นแนวทางแห่งพฤติกรรมอันเกิดจากการเรียนรู้คือสามารถเรียนรู้กันได้จึงทำให้สามารถรู้จักคิดถ่ายถอดและเรียนรู้ขบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง และยังมีวัฒนธรรมมากเพียงใด ก็ยิ่งแสดงถึงความเจริญมากเพียงนั้นชาติใดมีวัฒนธรรมสูง ชาตินั้นจะยืนนาน

แนวคิดของพระสงฆ์ที่มีต่อวัฒนธรรม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และนับถือมานานนับเป็นพันปี ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ทั้งในและต่างประเทศ พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย เป็นไปตามแนวคำสอนของพระพุทธเจ้าดังจะเห็นได้จาก คนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารี เมตตา สงสาร ไม่นิยมความรุนแรง ไม่ชอบรุกรานใคร ไม่ชอบเอาเปรียบใคร มักมองคนอื่นในแง่ดี ไม่ผูกอาฆาตพยาบาท ให้อภัยคนง่าย และจากอิทธิพลของพระพุทธศาสนานี้เองที่ทำให้คนไทยมีใจกว้างไม่มีนิสัยกีดกันหรือเบียดเบียนชนชาติอื่นหรือศาสนาอื่น มีไมตรีต่อทุกคน ตลอดจนทำให้คนไทยยอมรับและปรับตัวเข้ากับสิ่งที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้ง่าย ในด้านสังคมและวัฒนธรรม การปกครอง พระพุทธศาสนามีคำสอนเกี่ยวกับการปกครองอยู่มากทั้งที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ผู้อยู่ในปกครองและวิธีการปกครอง^๖ การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปวัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่เพียงพอและไม่น่าสนใจสำหรับผู้ที่มาศึกษาหาความรู้และมาเที่ยวชมวัดดังนั้นวัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับกลวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใหม่ โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัดเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดในพระพุทธศาสนาในบางครั้งก็อาจต้องการข้อมูลคำแนะนำ หรือความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัดเช่นประวัติความเป็นมาของวัดโบราณสถานโบราณวัตถุลวดลายจิตรกรรมฝาผนังและสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของวัดตลอดจนกิริยามารยาทอันควรปฏิบัติเมื่อท่องเที่ยววัดซึ่งข้อมูลต่างๆ

^๖ พลวัฒน์ ชุมสุข, วัฒนธรรมไทย : Thai Culture, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๔.

เหล่านี้บุคคลที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดได้ดีที่สุดคือเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสงฆ์ที่ประจำอยู่วัดนั้นๆอีก ทั้งในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอด และเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสงฆ์จึงสามารถใช้บทบาทดังกล่าวในการถ่ายทอดประวัติหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและเด่นชัดยิ่งขึ้นให้แก่ผู้ที่มาท่องเที่ยววัดให้ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัดอย่างแท้จริงเพราะศิลปกรรมต่างๆในวัดไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์วิหาร ศาลาการเปรียญหรือรูปปั้นส่วนใหญ่จะเป็นการนำเอาเรื่องราวในพุทธประวัติหรือหลักธรรมของศาสนามาถ่ายทอดออกเป็นศิลปะทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถชม และได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาคุณค่าในศิลปกรรมต่างๆในวัดจากพระสงฆ์ตลอดจนการสนทนาธรรมซึ่งเป็นอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของการท่องเที่ยวได้อย่างซาบซึ้งและเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัดจึงเป็นบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำเพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาศึกษาพระธรรมตลอดจนความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับวัดให้มากขึ้นและไม่เกิดความรู้สึกน่าเบื่อหน่ายต่อกิจกรรมการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเดิมอีกต่อไปอีกทั้งยังเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่สนใจทุกระดับชั้นให้หันมาศึกษาหาความรู้มากยิ่งขึ้นจะเห็นว่าแนวคิดการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัดเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวกับศาสนาซึ่งการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระสงฆ์และปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัดสำเร็จลุล่วงได้นั้นคือปัจจัยด้านบุคลากรอันได้แก่พระสงฆ์เพราะพระสงฆ์มีลักษณะบทบาทที่สัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยเป็นผู้ที่ถ่ายทอดข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งหากมีปัญหาที่เกิดจากตัวพระสงฆ์ก็จะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมได้^{๗)}

ปัจจุบันวัดยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากเป็นที่ทำบุญฟังเทศน์ และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ยังเป็นสถานที่เล่าเรียนของบุตรหลาน เป็นที่ประชุม เป็นที่พักของคนเดินทาง

^{๗)} รลิกา อังกูร และคณะ, ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยผ่านการนำชมศิลปวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาและเผยแพร่งานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๑-๔.

บางแห่งเป็นสถานที่รักษาความเจ็บป่วย และเป็นที่ยอมรับของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทหลักสำคัญในการอนุรักษ์ และสืบทอดพระพุทธศาสนา ตัวอย่างของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญล้วนปรากฏอยู่ในวัด ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างของวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี เป็นวัดโบราณที่เป็นศูนย์กลางของความเชื่อของชาวหนองคาย ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชิงมุขปาฐะเล่ากันว่าได้รับการสร้างมาตั้งแต่ครั้งสมัยสร้างพระธาตุบังพวน พระธาตุห้วยหนอง เพราะเชื่อกันว่าเป็นวัดที่จำพรรษาของพระอรหันต์นามว่า พระสังขวิชัยเถระ เป็นพระอรหันต์ ๑ ใน ๕ องค์ที่เป็นผู้เดินทางไปบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุพนมครั้งที่ ๒ โดยสมัยนั้นมีหมื่นกางโอง เป็นผู้อุปัฏฐากพระเถระสังขวิชัยมาตั้งแต่ครั้งแรกจนท่านบรรลุนิพพาน ต่อมาวัดก็ร้างมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๒ พระปฐมเทวาภิบาล (เคน ฌ หนองคาย) เจ้าเมืองได้ร่วมกับชาวเมืองหนองคายปฏิสังขรณ์วัดขึ้นมาจากวัดร้างให้เป็นวัดมีพระสงฆ์ขึ้น และได้อัญเชิญพระใส หรือหลวงพ่พระใสพระพุทธรูปศิลปะล้านช้างมาเป็นพระประธานในพระอุโบสถ และวัดโพธิ์ชัยได้เป็นวัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษามาตั้งแต่บัดนั้น และต่อมาก็ได้รับการยกฐานะจากวัดราษฎร์ให้เป็นวัดหลวง ชนิดตรีสามัญ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และได้มีการสร้างพระอุโบสถจัตุรมุขขึ้นมาเป็นแห่งแรกของภาคอีสาน และภายในพระอุโบสถก็ได้มีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังขึ้นโดยเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ภาพวันตรัสรู้ แสดงพระธรรมเทศนา และภาพปรินิพพาน นอกจากนี้ยังได้เขียนภาพเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณีสำคัญของชาวหนองคายเอาไว้ด้วย เช่น ประเพณีตามหลักฮีต ๑๒ คอง ๑๔ และประวัติขององค์หลวงพ่พระใสเป็นต้นเป็นการสื่อธรรมผ่านภาพเขียน และความศรัทธาที่มีต่อองค์หลวงพ่พระใส ก่อเกิดวัฒนธรรมที่สำคัญเช่นการอัญเชิญพระใสแห่สงกรานต์ ทั้งนี้ในแต่ละปีจะมีพุทธศาสนิกชนเรือนหมื่น จัดพิธีอัญเชิญพระใส พระคู่เมืองหนองคาย ออกจากพระอุโบสถวัดโพธิ์ชัย (ด้วยไม้แคร่หาม) ลงประดิษฐานบนยานบุษบก แห่สมโภชรอบเมืองหนองคาย เพื่อให้ประชาชนสรงน้ำในเทศกาลสงกรานต์ ความศรัทธาเลื่อมใส ย่อมนำไปสู่การสนใจใฝ่ธรรม และมุ่งศึกษาและปฏิบัติตามหลักการในพระพุทธศาสนาเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยธำรงรักษาให้วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมทางความคิดในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนายังคงมีความสำคัญคู่สังคมไทย ทำให้เกิดสันติภาพได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นพระสงฆ์จึงควรทำหน้าที่ในฐานะทูตทางวัฒนธรรมสันติภาพของพระพุทธเจ้าตามพระบรมพุทโธบายที่ว่า

“จรธ ภิกขเว จาริกํ พุชชนหิตาย พุชชนสุขาย ภิกษุทั้งหลาย เธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก” ทั้งนี้จะต้องนำพุทธศาสนิกชนหลุดพ้นจากวัฏฉนธรรมแบบวัตถุนิยม มาสู่วัฏฉนธรรมแห่งปัญญา หากทำได้ดังนี้แล้วเชื่อว่า พระสงฆ์จะยังคงมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยและในเวทีประชาคมอาเซียนอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ สุขสวัสดิ์. **วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณีไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๐.
- ประเวศ วะสี. **“พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม” ในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๒.
- พระไพศาลวิสาโล. **พุทธศาสนาในอนาคตแนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.
- พลวัฒน์ ชุ่มสุข. **วัฒนธรรมไทย : Thai Culture**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- ภัทรพร สิริกาญจน. **หน้าที่พระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ: แนวคิดและบทบาทพระค้ำเขียนสุณฺโณ ในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.
- รลิกาอังกูรและคณะ. **ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านการนำชมศิลปวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาและเผยแพร่งานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงษ์เทศ. **วิวัฒนาการของวัฒนธรรมจากมิติทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ใน สู่ความเข้าใจวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๒.
- อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

บวชเณร